

□ *Bir müddət əvvəl paytaxtda “2017- İslam Həmrəyliyi ili” çərçivəsində Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi, Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi, AMEA və Bakı Multikulturalizm Mərkəzinin birgə təşkil etdiyi “İslam həmrəyliyi - zamanın çağırışı” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirildi. Konfransda səslənən fikirlər, eləcə də yekunda qəbul edilən müəraciətdə mətni, sözün əsl mənasında, məni olduqca ciddi düşüncələrə çəkdi...*

“Azərbaycanda multikulturalizim dəyərləri” filminin nümayişindən sonra xarici ölkələrin dövlət və hökumət rəsmilərinin, Bakıda akkredito olunan diplomatların, beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinin, parlament üzvü olan həmkarlarımızın, elm və din xadimlərinin davət olunduğu konfransın iştirakçılarına dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin təbriki oxundu. Təbrikdə konfransın keçirilməsi üçün məhz Bakının seçilməsində təşkilatçıların doğru seçim etdikləri vurğulanırdı: “Azərbaycanda bu səpkidə bir çox beynəlxalq tədbir keçirilib. Bunun davamı olaraq bu il İslam Həmrəyliyi Oyunları keçiriləcək. İslam həmrəyliyi olduqca vacib amildir və bununla bağlı ciddi addımlar atılmalıdır. Ümidvaram ki, bugünkü konfrans da İslam aləminə öz töhfəsini verəcək”

Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə dövlət müşaviri Kamal Abdulla dövlət başçımızın təbrikinə oxuyandan sonra konfrans üç dildə- Azərbaycan, rus və ingilis dillərində öz işinə başladı. “İslam həmrəyliyi ili” multikulturalizmi ideyalarının və dinlərarası dialoq ənənələrinin məntiqi davamıdır”, “İslam həmrəyliyi terrorizim, islamofobiya və radikalizm əleyhinə mübarizədə”, “Heydər Əliyev siyasətində İslam həmrəyliyi”, “İslam həmrəyliyiinin Azərbaycan modeli və onun elmi-praktiki inkişaf perspektivləri” və digər mövzularda çıxışların hər biri bu gün dünyanın taleyinə biganəliyə son qoymağa həyacan dolu çağırış idi.

Müzakirəyə çıxarılan mövzular bir zərurəti ortaya qoyurdu: İslama, eləcə də digər dinlərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün xalqlar, dövlətlər arasında həmrəyliyə böyük ehtiyac var. Dünyanın ziddiyyətlər içində böğüldüyü və İslam aləmində insanların kütləvi ölümü ilə nəticələnən fəlakətlərin baş verdiyi şəraitdə Bakıda həmrəylik təşəbbüsünün irəli sürülməsi bəşəriyyətin bir müsəlman övladı kimi mənim də arzularının ifadəsinə çevrilmişdi.

Əslində, Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2017-ci ilin İslam Həmrəyliyi ili elan edilməsi XXI əsrdə bəşəriyyətin mənavi ehtiyac duyduğu və zamanın tələbinə cavab verən QLOBAL çağırışdır. Bu çağırış mühtüm tarixi əhəmiyyət daşımaqla bərabər, həm də dünyəvi dəyərlərə tapunan, tolerant bir müsəlman dövlətinin beynəlxalq siyasətdə tanınamı liderlərdən biri olan Azərbaycan Prezidentinin İslam ölkələri arasında ziddiyyətlərin aradan qaldırılmasına, həmrəyliyin formalaşdırılmasına yönələn son dərəcə müdrik və səmimi təşəbbüsdür.

Sivil beynəlxalq əməkdaşlığa, beynəlxalq hüquq normalarına, demokratik dəyərlərə hörmətə söykənən Azərbaycan Prezidentinin bu qlobal çağırış təşəbbüsü dünyanın sabitliyi, təhlükəsizliyi və dünya müsəlmanlarının bir araya gəlib qanlı qarşıdurmaları son qoymaq kimi yüksək amallara xidmət edir. Ona görə də bu çağırışı yalnız dinə bağlı, İslam daxilində məzhəblərəarası, tərəqlərarası sülhün bərqərar olması ilə məhdudlaşdırmaq olmaz. Digər bir tərəfdən, bu, həm də müsəlman ölkələri arasında iqtisadi, siyasi, psixoloji, mənavi səhərlərdə özünüquruma və müqavimət hissinin gücləndirilməsi naminə edilən QLOBAL çağırışdır.

Ölkəmizdə belə beynəlxalq konfransların keçirilməsi həm də Azərbaycanın tarixən İslam sivilizasiyasının əsas mərkəzlərindən biri kimi dünyada İslam ölkələrinin həmrəyliyi və islami dəyərlərin təbliği istiqamətində əsaslı işlər görəcəyinə əminlik yaradır. Azərbaycan müsəlman dünyasının ayrılmaq parçası kimi tarix boyu İslam mədəniyyətinin inkişafına misilsiz töhfələr bəxş edib. Ölkəmizdə İslam dininin mahiyyəti, məqsəd və məramları bütün dövrlərdə qənaətbəxş sayılıb. Eyni zamanda, İslam dininin çoxmillətli və çoxkonfessiyalı Azərbaycan cəmiyyətində qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan nümunəvi birgəyaşayışın, əmin-amanlığın və multikultural mühtitın yaranmasında müstəsna rolunu danmaq olmaz.

Bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dini dəyərlərin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü siyasət həyata keçirməklə yanaşı, bütün dünyada İslam həmrəyliyiin gücləndirilməsi, beynəlxalq səviyyədə İslam dəyərlərinin müdafiəsi üçün fəal iş aparır. Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı ISESCO kimi aparıcı təşkilatların fəal üzvüdür, onların nüfuzunu yüksəldilməsinə, İslam mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi və dünyada yayılması işinə öz dəyərli töhfələrini verir.

Azərbaycanda mövcud olan din dözümlülük və tolerantlıq dinə münasibətdə dövlət siyasəti kimi səciyyələndirilib və bu siyasət

tibb, fəlsəfə kimi müxtəlif sahələrdə dünyanın mərkəzi olmuşdur. Tanınmış Yaxın Şərq müxəssisi Daniel Pipes bir məqaləsində müsəlmanların özərinə inamına belə bir şərh vermişdir: *“Bu, özünə inamı təmin edən amillərdən biri də İslamın ilk altı əsrində müsəlmanların əldə etdiyi böyük nailiyyətlərin xatirəsidir. Bu dövrdə İslam mədəniyyəti ən qabaqcıl*

Əliyev tərəfindən 2017-ci ilin “İslam Həmrəyliyi ili” elan olunması faktının özü - XXI əsrdə bəşəriyyətin mənavi ehtiyac duyduğu və zamanın tələblərinə cavab verən qlobal çağırışdır. Bu dövətin məqsədi İslami həmrəyliyi lokal çərçivədə deyil, ümumbəşəri problemlər kontekstində geniş müzakirəyə çıxarmaqdır. Zəmanəmizin narahat gündəm yaşadı-

lamağa sövq edir. Digər tərəfdən, həssas edirik ki, bu gün İslam ölkələrinə yönələn qəsdlərin ölkəmizdən yan keçəcəyini düşünmək, bir növ, sadəlövlük olardı. Bu mənada Azərbaycanı da öz maraqlarına uyğun idarə etmək üçün canfəşanlıq göstərən müəyyən qüvvələrin qeyri-sağlam niyyətlərinə tutarlı cavab olaraq belə bir mühtüm təşəbbüsün

öyrənilməsi və tədqiqi olardı. Arzuladığımız İslam həmrəyliyi yolunda bu böyük bir xəzinədir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev Şərqlə Qərb arasında körpü rolunu oynayan ölkəmizin iki qitə arasında bəridirici missiyasının əhəmiyyətinə diqqət çəkərək deyirdi: *“Biz Avropa qitəsinə daxilik. Amma, eyni zamanda, Avropa ilə Asiya arasında biz öz ölkəmizdə, öz xalqımız tarixində, milli mədəniyyətində, tarixi köklərində və mentalitetində Şərqlə Qərbin, Avropa ilə Asiyanın sintezini təşkil edirik. Ona görə də öz tarixi missiyamızı dərk edirik və bunu həyata keçirmək üçün indiyə qədər lazımı işlər görmüşük”*. Fəxrli deyə bilərik ki, ulu öndərin bütün fikir və ideyaları kimi, bu dünyagörüşü də Prezident İlham Əliyev tərəfindən zamanın tələbinə uyğun və ustalıqla davam etdirilib. Artıq Azərbaycan dünyada istər mədəniyyətlərəarası və dinlərəarası dialoqun təşviqi, istər tolerantlığın, multikultural dəyərlərin inkişafı, istərsə də müsəlman ölkələri arasında həmrəyliyin gücləndirilməsi istiqamətində mühtüm rol oynamaqdadır.

2017-ci ilin “İslam Həmrəyliyi ili” elan edilməsi təkcə İslam aləmində deyil, bütün dünyada məhz həmrəyliyin xilaskarlıq missiyası- nı yerinə yetirə biləcəyinə diqqət yönəltməsi baxımından mühtüm əhəmiyyətə malikdir. Əslində, bununla Azərbaycan Prezidenti nəzərə çarpdırır ki, dünyanı həmrəylik xilas edəcək. Bütün dünyanın diqqəti həmrəyliyə yönəlməlidir. Bu mənada bəşəriyyətin təkcə İslam ölkələrinin deyil, həm də xristian dünyasının rəğbətini qazanmış olacaq.

Lakin burada vacib bir məqamə diqqət yetirmək lazımdır. Bu gün bizim həmrəylik çağırışımızı dünyanın digər hissəsinə qarşı çağırış kimi də qəbul edənlər ola bilər. Düşünürəm ki, biz bu ideya ətrafında təkcə xaos, ziddiyyət, müharibələr və məzhəb qarşıdurmalarına sürüklənmiş İslam dünyasının yox, dünyadakı həmrəylik ideyasının müəllifi olan dövlət rəhbəri İlham Əliyev bu çağırışı ilə öz dövrünün siyasi mütəfəkkiri adlanmağa layiqdir”.

Konfrans iştirakçıları müasir dövrdə multikulturalizm və İslam həmrəyliyi ideyalarının əhəmiyyətini vurğulayaraq, dini radikalıq, məzhəb ayrı-seçkiliyi, ksenofobiya, antisemitizm və islamofobiya təzahürlərinə qarşı dünya ictimaiyyətinə, dövlət, elm və din xadimlərinə birgə əməkdaşlıq etməyə, belə faktların qarşısının alınması üçün daha fəal olmağa çağırırlar. Məhz bu böyük dövlət xadiminin xidmətləri sayəsində ölkəmizdə İslami dəyərlər bərqərar olmağa başladı. Əgər müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanı cəmi 17 məsəiv irə idisə, bu gün onların sayı 2000-i ötür.

Etiraf etməliyik ki, müstəqillik illərində ayrı-ayrı vaxtlarda ölkəmizdə dini ekstremizmə cəhdlər də az olmamışdır. Lakin bizimizlə ayaqlaşmayan zərərli dini baxışların heç biri Azərbaycanı da öz istəyinə çatdı bilmədi. Cəmiyyətimizdə xurafatdan, cəhəllətdən, radikalizmdən uzaq olan sağlam dini münasibətlərin formalaşması nəticəsində Azərbaycan bu gün dünyada vəhdət mənamızın qılındığı nadir ölkədir. Bu onu göstərir ki, İslam dininə etiqadın ən düzgün modeli Azərbaycanı bərqərar olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin qətiyyətlə inkişaf etdirdiyi bu model, xüsusən məzhəblərəarası etimad mühtiti bütün müsəlman dövlətləri üçün nümunədir. Tam qətiyyətlə deyirəm ki, dünyəvi, sivil dövlətdə İslam dininə etiqadın bundan mütləqəqi modeli hələ ki, mövcud deyil.

Dünyada İslam dövlətlərinin mədəni dəyərlərini müdafiə edən ISESCO təşkilatı məhz bu göstəriciləri əsas götürərək, 2009-cu ildə Azərbaycanın paytaxtı Bakını “İslamın mədəniyyətiniin paytaxtı adlandırdı”dı. ISESCO Baş Katibliyi Aparatının rəhbəri Əhməd Said bunu belə şərh edirdi: *“ISESCO Avropada təkcə Azərbaycan dövlətinin şəhəri olan Bakını İslamın paytaxtı adlandırır”*.

Bu, bir daha onu göstərir ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin və Prezidentimiz İlham Əliyevin ölkəmizdə tolerantlığın qorunub saxlanılması istiqamətində həyata keçirdikləri siyasət bu gün Azərbaycanı müxtəlif milli və mədəni dəyərlərin qovuşma müstəvisinə çevirib. Azərbaycan, sözün həqiqi mənasında, öz nüfuzundan və təcrübəsindən bəhrələndirək müsəlman ölkələri arasında da birləşdirici və bəridirici missiyanın daşıyıcısı olan bir ölkəyə çevrilib. Prezident İlham Əliyevin “2017-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “İslam Həmrəyliyi ili” elan edilməsi haqqında” sərəncamı da İslam həmrəyliyiin bərqərar olmasında Azərbaycanın bu missiyanı daşımağa ısrarlı olduğunu təsdiqləyir.

Ona görə “İslam Həmrəyliyi – Zamanın çağırışı” adlı Beynəlxalq konfransın iştirakçıları yekdill şəkildə qəbul etdikləri müəraciətdə təsbit etdilər ki, sivilizasiyalar, dinlər və mədəniyyətlərəarası dialoq sahəsində Azərbaycanı daşıyıcısı olan ənənələr, multikulturalizm ideyaları və dini-mədəni mühtit inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi olduqca yüksək təqdirdə layiqdir. “Ölkə başçısı İlham

Hüseynbala MİRƏLƏMOV,
Milli Məclisin deputatı, yazıçı-dramaturq

bilavasitə milli maraqlara söykənir. Dövlət başçısının həyata keçirdiyi uğurlu siyasət nəticəsində ölkəmizdə müxtəlif dinlərə etiqad edən insanlar məhriban və qarşılıqlı hörmət şəraitində yaşayır və bunun sayəsində Azərbaycan dünyanın tolerant dövlət modeli kimi nümunə göstərilir.

Dünya siyasi, iqtisadi müstəvidə gedən proseslər qarşısında sanki çəş-baş qalıb. Siyasi tendensiyaları müəyyənəldisən aktorların hadisələrə öz işinə başladı. “İslam həmrəyliyi ili” multikulturalizmi ideyalarının və dinlərəarası dialoq ənənələrinin məntiqi davamıdır”, “İslam həmrəyliyi terrorizim, islamofobiya və radikalizm əleyhinə mübarizədə”, “Heydər Əliyev siyasətində İslam həmrəyliyi”, “İslam həmrəyliyiinin Azərbaycan modeli və onun elmi-praktiki inkişaf perspektivləri” və digər mövzularda çıxışların hər biri bu gün dünyanın taleyinə biganəliyə son qoymağa həyacan dolu çağırış idi.

Müzakirəyə çıxarılan mövzular bir zərurəti ortaya qoyurdu: İslama, eləcə də digər dinlərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, bütün xalqlar, dövlətlər arasında həmrəyliyə böyük ehtiyac var. Dünyanın ziddiyyətlər içində böğüldüyü və İslam aləmində insanların kütləvi ölümü ilə nəticələnən fəlakətlərin baş verdiyi şəraitdə Bakıda həmrəylik təşəbbüsünün irəli sürülməsi bəşəriyyətin bir müsəlman övladı kimi mənim də arzularının ifadəsinə çevrilmişdi.

Əslində, Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2017-ci ilin İslam Həmrəyliyi ili elan edilməsi XXI əsrdə bəşəriyyətin mənavi ehtiyac duyduğu və zamanın tələbinə cavab verən QLOBAL çağırışdır. Bu çağırış mühtüm tarixi əhəmiyyət daşımaqla bərabər, həm də dünyəvi dəyərlərə tapunan, tolerant bir müsəlman dövlətinin beynəlxalq siyasətdə tanınamı liderlərdən biri olan Azərbaycan Prezidentinin İslam ölkələri arasında ziddiyyətlərin aradan qaldırılmasına, həmrəyliyin formalaşdırılmasına yönələn son dərəcə müdrik və səmimi təşəbbüsdür.

Sivil beynəlxalq əməkdaşlığa, beynəlxalq hüquq normalarına, demokratik dəyərlərə hörmətə söykənən Azərbaycan Prezidentinin bu qlobal çağırış təşəbbüsü dünyanın sabitliyi, təhlükəsizliyi və dünya müsəlmanlarının bir araya gəlib qanlı qarşıdurmaları son qoymaq kimi yüksək amallara xidmət edir. Ona görə də bu çağırışı yalnız dinə bağlı, İslam daxilində məzhəblərəarası, tərəqlərarası sülhün bərqərar olması ilə məhdudlaşdırmaq olmaz. Digər bir tərəfdən, bu, həm də müsəlman ölkələri arasında iqtisadi, siyasi, psixoloji, mənavi səhərlərdə özünüquruma və müqavimət hissinin gücləndirilməsi naminə edilən QLOBAL çağırışdır.

Ölkəmizdə belə beynəlxalq konfransların keçirilməsi həm də Azərbaycanın tarixən İslam sivilizasiyasının əsas mərkəzlərindən biri kimi dünyada İslam ölkələrinin həmrəyliyi və islami dəyərlərin təbliği istiqamətində əsaslı işlər görəcəyinə əminlik yaradır. Azərbaycan müsəlman dünyasının ayrılmaq parçası kimi tarix boyu İslam mədəniyyətinin inkişafına misilsiz töhfələr bəxş edib. Ölkəmizdə İslam dininin mahiyyəti, məqsəd və məramları bütün dövrlərdə qənaətbəxş sayılıb. Eyni zamanda, İslam dininin çoxmillətli və çoxkonfessiyalı Azərbaycan cəmiyyətində qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan nümunəvi birgəyaşayışın, əmin-amanlığın və multikultural mühtitın yaranmasında müstəsna rolunu danmaq olmaz.

Bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dini dəyərlərin qorunub saxlanması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində məqsədyönlü siyasət həyata keçirməklə yanaşı, bütün dünyada İslam həmrəyliyiin gücləndirilməsi, beynəlxalq səviyyədə İslam dəyərlərinin müdafiəsi üçün fəal iş aparır. Azərbaycan İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı ISESCO kimi aparıcı təşkilatların fəal üzvüdür, onların nüfuzunu yüksəldilməsinə, İslam mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi və dünyada yayılması işinə öz dəyərli töhfələrini verir.

Azərbaycanda mövcud olan din dözümlülük və tolerantlıq dinə münasibətdə dövlət siyasəti kimi səciyyələndirilib və bu siyasət

dünya mədəniyyətinə çevrilmişdi və müsəlmanlar ən yaxşı səhiyyə standartlarına, ən yüksək elmi nailiyyətlərə sahib idi. Elmi-texniki tədqiqat mərkəzlərinin çoxu müsəlmanların nəzarətində idi. 715-ci ildə müsəlmanlar Qərbdə İspaniyadan Şərqdə Hindistana qədər uzanan imperiya yaratmışdılar.”

Bütün bu reallıqlar prizmasından baxanda, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2017-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “İslam Həmrəyliyi ili” elan edilməsi humanist və sülhsevər bir təşəbbüs olmaqla bərabər, həm də ölkəmizin İslam birliyinə olan həssas münasibətinin göstəricisidir. Bununla müstəqil Azərbaycan həm də həmrəylik, birlik, əməkdaşlıq hərəkatının əsas hərəkatverici qüvvəsinə çevrilib. Mən qəti əminəm ki, bu sərəncam müasir dünyada həmrəylik ideallarına böyük çağırışlar doğuracaqdır. Azərbaycanı sağlam dövlət – din münasibətlərindən qaynaqlanan bu təşəbbüs dünyada İslam həmrəyliyiin möhkəmləndirilməsi sahəsində əməli addımların atılmasına, o cümlədən müsəlman ölkələri arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da güclənməsinə öz töhfəsini verəcək. Ən əsası, İslam dünyasında sülhün, əmin-amanlığın təmin olunmasında və möhkəmlənməsində mühtüm rol oynayacaq.

Onu da unutmaq olmaz ki, Azərbaycanı sağlam dövlət – din münasibətlərinin əsasını müstəqillik dövlətinə ulu öndər Heydər Əliyev qoyub. Məhz bu böyük dövlət xadiminin xidmətləri sayəsində ölkəmizdə İslami dəyərlər bərqərar olmağa başladı. Əgər müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanı cəmi 17 məsəiv irə idisə, bu gün onların sayı 2000-i ötür.

Etiraf etməliyik ki, müstəqillik illərində ayrı-ayrı vaxtlarda ölkəmizdə dini ekstremizmə cəhdlər də az olmamışdır. Lakin bizimizlə ayaqlaşmayan zərərli dini baxışların heç biri Azərbaycanı da öz istəyinə çatdı bilmədi. Cəmiyyətimizdə xurafatdan, cəhəllətdən, radikalizmdən uzaq olan sağlam dini münasibətlərin formalaşması nəticəsində Azərbaycan bu gün dünyada vəhdət mənamızın qılındığı nadir ölkədir. Bu onu göstərir ki, İslam dininə etiqadın ən düzgün modeli Azərbaycanı bərqərar olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin qətiyyətlə inkişaf etdirdiyi bu model, xüsusən məzhəblərəarası etimad mühtiti bütün müsəlman dövlətləri üçün nümunədir. Tam qətiyyətlə deyirəm ki, dünyəvi, sivil dövlətdə İslam dininə etiqadın bundan mütləqəqi modeli hələ ki, mövcud deyil.

Dünyada İslam dövlətlərinin mədəni dəyərlərini müdafiə edən ISESCO təşkilatı məhz bu göstəriciləri əsas götürərək, 2009-cu ildə Azərbaycanın paytaxtı Bakını “İslamın mədəniyyətiniin paytaxtı adlandırdı”dı. ISESCO Baş Katibliyi Aparatının rəhbəri Əhməd Said bunu belə şərh edirdi: *“ISESCO Avropada təkcə Azərbaycan dövlətinin şəhəri olan Bakını İslamın paytaxtı adlandırır”*.

Bu, bir daha onu göstərir ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin və Prezidentimiz İlham Əliyevin ölkəmizdə tolerantlığın qorunub saxlanılması istiqamətində həyata keçirdikləri siyasət bu gün Azərbaycanı müxtəlif milli və mədəni dəyərlərin qovuşma müstəvisinə çevirib. Azərbaycan, sözün həqiqi mənasında, öz nüfuzundan və təcrübəsindən bəhrələndirək müsəlman ölkələri arasında da birləşdirici və bəridirici missiyanın daşıyıcısı olan bir ölkəyə çevrilib. Prezident İlham Əliyevin “2017-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “İslam Həmrəyliyi ili” elan edilməsi haqqında” sərəncamı da İslam həmrəyliyiin bərqərar olmasında Azərbaycanın bu missiyanı daşımağa ısrarlı olduğunu təsdiqləyir.

Ona görə “İslam Həmrəyliyi – Zamanın çağırışı” adlı Beynəlxalq konfransın iştirakçıları yekdill şəkildə qəbul etdikləri müəraciətdə təsbit etdilər ki, sivilizasiyalar, dinlər və mədəniyyətlərəarası dialoq sahəsində Azərbaycanı daşıyıcısı olan ənənələr, multikulturalizm ideyaları və dini-mədəni mühtit inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi olduqca yüksək təqdirdə layiqdir. “Ölkə başçısı İlham

ğı, Şərqlə Qərbin kəskin ziddiyyətlərlə qarşılaşdığı bir dövəmdə Azərbaycan dövləti bütün dünyaya özünün sülhpərvər ruhunu, dialoq aparmaq mədəniyyətini, İslam dininin mənavi dəyərlərini və mütləqəqi mahiyyətini boyan edir. Bu qərar – müdrik siyasət nümunəsi, yüksək alicənablıq təzahürüdür və biz əminik ki, İslami həmrəylik ideyasının müəllifi olan dövlət rəhbəri İlham Əliyev bu çağırışı ilə öz dövrünün siyasi mütəfəkkiri adlanmağa layiqdir”.

Konfrans iştirakçıları müasir dövrdə multikulturalizm və İslam həmrəyliyi ideyalarının əhəmiyyətini vurğulayaraq, dini radikalıq, məzhəb ayrı-seçkiliyi, ksenofobiya, antisemitizm və islamofobiya təzahürlərinə qarşı dünya ictimaiyyətinə, dövlət, elm və din xadimlərinə birgə əməkdaşlıq etməyə, belə faktların qarşısının alınması üçün daha fəal olmağa çağırırlar. Məhz bu böyük dövlət xadiminin xidmətləri sayəsində ölkəmizdə İslami dəyərlər bərqərar olmağa başladı. Əgər müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanı cəmi 17 məsəiv irə idisə, bu gün onların sayı 2000-i ötür.

Etiraf etməliyik ki, müstəqillik illərində ayrı-ayrı vaxtlarda ölkəmizdə dini ekstremizmə cəhdlər də az olmamışdır. Lakin bizimizlə ayaqlaşmayan zərərli dini baxışların heç biri Azərbaycanı da öz istəyinə çatdı bilmədi. Cəmiyyətimizdə xurafatdan, cəhəllətdən, radikalizmdən uzaq olan sağlam dini münasibətlərin formalaşması nəticəsində Azərbaycan bu gün dünyada vəhdət mənamızın qılındığı nadir ölkədir. Bu onu göstərir ki, İslam dininə etiqadın ən düzgün modeli Azərbaycanı bərqərar olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin qətiyyətlə inkişaf etdirdiyi bu model, xüsusən məzhəblərəarası etimad mühtiti bütün müsəlman dövlətləri üçün nümunədir. Tam qətiyyətlə deyirəm ki, dünyəvi, sivil dövlətdə İslam dininə etiqadın bundan mütləqəqi modeli hələ ki, mövcud deyil.

Müraciətdə terrorizm, onun bütün təzahürləri, insanlara qarşı hər hansı digər zorakılıq halları, ekstremizm qətiyyətlə pislənir. Konfans iştirakçıları dünyada mövcud olan bütün münasibətlərin, o cümlədən Ermənistan – Azərbaycan Dağlıq Qarabağ probleminin sülh yolu ilə beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində ədalətli həllinə tərəfdar olduqlarını bayan edirlər.

Müraciətdə deyilir: “Dinlərəarası münasibətlərin inkişafı və tərəqqisi namına regionun aparıcı dini liderlərinin birgə görüşlərinin təşkil olunmasını, özəlliklə bölgədə sülhün bərqərar olmasında əvəzsiz xidmətləri olan Moskva və Bütün Rusiya Patriarxi Kirill Zati-müqəddəsləri və Ümumgürcüstan Patriarxi II İliya Zati-müqəddəslərinin, eləcə də digər dini konfessiya rəhbərlərinin səmərəli təcrübəsini dəstəkləyir və gələcəkdə davam etdirilməsini arzu edirik. Biz – Beynəlxalq Konfrans iştirakçıları Azərbaycanın dövlət rəhbəri tərəfindən 2017-ci ilin “İslam Həmrəyliyi ili” elan edilməsini alqışlayır, bu ideyanın dünya ictimaiyyəti üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyinə nəzərə alaraq, daha geniş təbliğ edilmək məqsədilə dünyanın bir çox ölkəsində və beynəlxalq qurumlarda müvafiq tədbirlər keçirilməsini və informasiya dəstəyinin təmin olunmasını vacib hesab edirik”.

Təsəddüf deyil ki, Azərbaycanı aparılan çoxmədəniyyətli dialoq artıq dünya miqyasında müxtəlif dinlərə və mənsəyə malik olan insanların arasında sülh şəraitində birgəyaşayışın yaxşı nümunəsi kimi tanınır. Ölkədə yaşayan bütün etnoslar arasında təşəkkül tapmış qarşılıqlı qardaşlıq münasibətinin çoxəsrlilik ənənəsi, onların ümumi taleyi və müstəqil Azərbaycanın bütövlüyü, inkişafı və ıfravənlığı uğrunda birgə mübarizəsi bizim ümumi və çox zəngin tarixi təcrübəmizdir. Əhalisinin tərkibi etnik, dini və məzhəb baxımından çox müxtəlif olan Azərbaycanı indiəyodək dini və milli zəmində heç bir qarşıdurmanın baş verməməsi də elə burada formalaşmış multikultural dəyərlərə bağlı həyat tərzinin məntiqi nəticəsidir.

Şübhəsiz, multikulturalizm öz-özliyində dünyanın və bəşəriyyətin ümumi sərvətlərindən biri kimi hamımız üçün istinad nöqtəsi olmaldır. İslam həmrəyliyi isə onun tərkib hissələrindən biri kimi çıxış edir. Ona görə də bugünkü beynəlxalq ictimai-siyasi vəziyyət, müsəlman ölkələrinin daxilində gedən proseslər bizi bu məsələni daim diqqət mərkəzində sax-

maq lazımdır. Bu gün bizim həmrəylik çağırışımızı dünyanın digər hissəsinə qarşı çağırış kimi də qəbul edənlər ola bilər. Düşünürəm ki, biz bu ideya ətrafında təkcə xaos, ziddiyyət, müharibələr və məzhəb qarşıdurmalarına sürüklənmiş İslam dünyasının yox, dünyadakı həmrəylik ideyasının müəllifi olan dövlət rəhbəri İlham Əliyev bu çağırışı ilə öz dövrünün siyasi mütəfəkkiri adlanmağa layiqdir”.

Konfrans iştirakçıları müasir dövrdə multikulturalizm və İslam həmrəyliyi ideyalarının əhəmiyyətini vurğulayaraq, dini radikalıq, məzhəb ayrı-seçkiliyi, ksenofobiya, antisemitizm və islamofobiya təzahürlərinə qarşı dünya ictimaiyyətinə, dövlət, elm və din xadimlərinə birgə əməkdaşlıq etməyə, belə faktların qarşısının alınması üçün daha fəal olmağa çağırırlar. Məhz bu böyük dövlət xadiminin xidmətləri sayəsində ölkəmizdə İslami dəyərlər bərqərar olmağa başladı. Əgər müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanı cəmi 17 məsəiv irə idisə, bu gün onların sayı 2000-i ötür.

Etiraf etməliyik ki, müstəqillik illərində ayrı-ayrı vaxtlarda ölkəmizdə dini ekstremizmə cəhdlər də az olmamışdır. Lakin bizimizlə ayaqlaşmayan zərərli dini baxışların heç biri Azərbaycanı da öz istəyinə çatdı bilmədi. Cəmiyyətimizdə xurafatdan, cəhəllətdən, radikalizmdən uzaq olan sağlam dini münasibətlərin formalaşması nəticəsində Azərbaycan bu gün dünyada vəhdət mənamızın qılındığı nadir ölkədir. Bu onu göstərir ki, İslam dininə etiqadın ən düzgün modeli Azərbaycanı bərqərar olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin qətiyyətlə inkişaf etdirdiyi bu model, xüsusən məzhəblərəarası etimad mühtiti bütün müsəlman dövlətləri üçün nümunədir. Tam qətiyyətlə deyirəm ki, dünyəvi, sivil dövlətdə İslam dininə etiqadın bundan mütləqəqi modeli hələ ki, mövcud deyil.

Dünyada İslam dövlətlərinin mədəni dəyərlərini müdafiə edən ISESCO təşkilatı məhz bu göstəriciləri əsas götürərək, 2009-cu ildə Azərbaycanın paytaxtı Bakını “İslamın mədəniyyətiniin paytaxtı adlandırdı”dı. ISESCO Baş Katibliyi Aparatının rəhbəri Əhməd Said bunu belə şərh edirdi: *“ISESCO Avropada təkcə Azərbaycan dövlətinin şəhəri olan Bakını İslamın paytaxtı adlandırır”*.

Bu, bir daha onu göstərir ki, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin və Prezidentimiz İlham Əliyevin ölkəmizdə tolerantlığın qorunub saxlanılması istiqamətində həyata keçirdikləri siyasət bu gün Azərbaycanı müxtəlif milli və mədəni dəyərlərin qovuşma müstəvisinə çevirib. Azərbaycan, sözün həqiqi mənasında, öz nüfuzundan və təcrübəsindən bəhrələndirək müsəlman ölkələri arasında da birləşdirici və bəridirici missiyanın daşıyıcısı olan bir ölkəyə çevrilib. Prezident İlham Əliyevin “2017-ci ilin Azərbaycan Respublikasında “İslam Həmrəyliyi ili” elan edilməsi haqqında” sərəncamı da İslam həmrəyliyiin bərqərar olmasında Azərbaycanın bu missiyanı daşımağa ısrarlı olduğunu təsdiqləyir.

Ona görə “İslam Həmrəyliyi – Zamanın çağırışı” adlı Beynəlxalq konfransın iştirakçıları yekdill şəkildə qəbul etdikləri müəraciətdə təsbit etdilər ki, sivilizasiyalar, dinlər və mədəniyyətlərəarası dialoq sahəsində Azərbaycanı daşıyıcısı olan ənənələr, multikulturalizm ideyaları və dini-mədəni mühtit inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi olduqca yüksək təqdirdə layiqdir. “Ölkə başçısı İlham

ğı, Şərqlə Qərbin kəskin ziddiyyətlərlə qarşılaşdığı bir dövəmdə Azərbaycan dövləti bütün dünyaya özünün sülhpərvər ruhunu, dialoq aparmaq mədəniyyətini, İslam dininin mənavi dəyərlərini və mütləqəqi mahiyyətini boyan edir. Bu qərar – müdrik siyasət nümunəsi, yüksək alicənablıq təzahürüdür və biz əminik ki, İslami həmrəylik ideyasının müəllifi olan dövlət rəhbəri İlham Əliyev bu çağırışı ilə öz dövrünün siyasi mütəfəkkiri adlanmağa layiqdir”.

Konfrans iştirakçıları müasir dövrdə multikulturalizm və İslam həmrəyliyi ideyalarının əhəmiyyətini vurğulayaraq, dini radikalıq, məzhəb ayrı-seçkiliyi, ksenofobiya, antisemitizm və islamofobiya təzahürlərinə qarşı dünya ictimaiyyətinə, dövlət, elm və din xadimlərinə birgə əməkdaşlıq etməyə, belə faktların qarşısının alınması üçün daha fəal olmağa çağırırlar. Məhz bu böyük dövlət xadiminin xidmətləri sayəsində ölkəmizdə İslami dəyərlər bərqərar olmağa başladı. Əgər müstəqilliyin ilk illərində Azərbaycanı cəmi 17 məsəiv irə idisə, bu gün onların sayı 2000-i ötür.

Etiraf etməliyik ki, müstəqillik illərində ayrı-ayrı vaxtlarda ölkəmizdə dini ekstremizmə cəhdlər də az olmamışdır. Lakin bizimizlə ayaqlaşmayan zərərli dini baxışların heç biri Azərbaycanı da öz istəyinə çatdı bilmədi. Cəmiyyətimizdə xurafatdan, cəhəllətdən, radikalizmdən uzaq olan sağlam dini münasibətlərin formalaşması nəticəsində Azərbaycan bu gün dünyada vəhdət mənamızın qılındığı nadir ölkədir. Bu onu göstərir ki, İslam